STUDII SINTACTICE
ASPECTE ALE GENITIVULUI POSESIV ŞI PARTITIV

DE

TH. SIMENSCHY

I. Genitivul posesiv

1. *Adjectivul echivalent cu genitivul posesiv*

În locul genitivului posesiv se întrebuințează în limbile indoeuropene foarte adesea adjectivul [1].

De ex.: gr. βίη Ἡρακληείη (Hom., *Il.*, 11, 690) „puterea herculană" și βίη Ἡρακλῆος (*Ib.* 18, 117) „puterea lui Hercule". — κασίγνητον κάρα (Soph., *Ant.* 899) = κασιγνήτου κάρα (lit.: „capul fratelui" = frate).

Toate cele trei exemple sînt perifraze pentru a exprima substantivele Ἡρακλῆς și κασίγνετος. Primele două exemple se pot traduce și prin „Hercule cel puternic".

2. *Genitivul posesiv echivalent cu un adjectiv*

Genitivul posesiv poate fi echivalent cu un adjectiv și să exprime o însușire *(genitivul calității)*. Genitivul acesta stă la singular și vine după substantivul de care depinde. În latină, în ex. 2, genitivul calității e la plural; vezi mai jos.

[1] Cf. H. Hirt, *Indogermanische Grammatik*, VI, Heidelberg, 1934, p. 109 și 110, n. 1.

An. lingv. ist. lit., T. 19, p. 5—11, Iași, 1968.

BDD-A1549 © 1968 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:26 UTC)

În limba greacă clasică construcția aceasta este foarte rară și se găsește numai în poezie; de ex.: ὁ τᾶς ἡσυχίας βίοτος (Eur. *Bacch.* 382 sq.) lit.: „viața liniștei" = ὁ ἥσυχος βίοτος „viața liniștită".

În schimb în greaca biblică genitivul posesiv al calității este foarte frecvent și corespunde adesea unui adjectiv în limba greacă profană. Aici se reflectă o întrebuințare a limbii ebraice, care înlocuiește prin genitiv lipsa aproape totală a adjectivului[2], de ex.: gr. ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας (N. T., Lc. 18, 6) *iudex iniquitatis* (Vulg., ὁ δίκαιος κριτής (*Ib.* II Tim. 4,8) *iustus iudex* (Vulg., *ib.*). — σκεῦος ἐκλογῆς (*ib.*, Act. 9, 15) = σ. ἐκλεκτόν; *vas electionis* „vas ales".

Genitivul posesiv al calității se găsește și-n alte limbi: astfel: lat.: 1. *aevi glaciem* (Sil. Ital., Pun. III, 480) = *aeternam glaciem.* — 2. *homo iustus et morum* (Apul. Apol. 75); genitivul *morum* este echivalent cu un adjectiv și coordonat cu adjectivul *iustus.*

a. Spre deosebire de limba greacă, fie clasică fie biblică, în latinește de cele mai adeseori genitivul calității este însoțit de un adjectiv; de ex.: *vir magni ingenii* (Cic., Leg. 3, 45). Însă atunci genitivul posesiv nu mai este echivalent cu un adjectiv.

b. In schimb în latina biblică genitivul calității stă totdeauna fără atribut, fiind un semitism, ca și în greaca biblică; cf. ex. citate mai sus.

engl. *a bed of splendour* (Byron, *Don Juan,* 6,89) „un pat al splendorii" = *a splendid bed* „un pat splendid". — *a dead of villainy* (Scott, *Kenilworth* IV, 47, „o faptă a mișeliei" = mișelească, — *the words of truth* (Bulwer Lytton, *The last days of Pompeii,* V, 410) „cuvintele adevărului" = adevărate.

În limba engleză genitivul acesta al calității, echivalent cu un adjectiv, depinde uneori de cuvîntul *man* „om", ca în ex. urm.: *the man of faith* (Shak., *Mids.* 40) „omul credincios". — *a man of patience* (Byron, *Don Juan* 3, 46) „un om răbdător". Cf. și rom.: *oamenii muncii* = oamenii muncitori.

3. *Substantivul de care depinde genitivul posesiv = adjectiv*

Uneori genitivul posesiv împreună cu substantivul de care depinde este echivalent cu un substantiv (la nominativ) însoțit de un adjectiv. Această construcție a genitivului posesiv este o particularitate a stilului la Eschil, deși se găsește și la Homer. Genitivul posesiv poate să preceadă substantivul de care atîrnă sau să urmeze după acesta; de ex.:

gr. βίη Ἡρακλῆος (Hom. *Il.* 18, 117) „puterea lui Hercule = Her-

[2] Cf. A. Debrunner, *Fr. Blass' Grammatik des neutestamentlichen Griechisch*[6], Göttingen, 1931, § 165.

BDD-A1549 © 1968 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:26 UTC)

cule cel puternic — Hercule. — σθένος Ὠρίωνος (*Ib.* 486) „puterea lui Orion" = „Orion cel puternic" = Orion. — Πλοῦτον εἵματος (Aesch. Ag. 1383) „bogăția îmbrăcămintei" = εἷμα πλούσιον „îmbrăcămintea cea bogată". — Πολυφόντου βία (*Ib.* Sept. 448) „puterea lui Polyphontes" = „Polyphontes cel puternic". — Ἱπποµέδοντος σχῆµα (*Ib.* 488) „frumusețea lui Hippomedon" = „Hippomedon cel frumos".

lat. *scelus viri* (Pl. Curc. 614) „nelegiuirea omului" = *scelestus vir* „om nelegiuit". — *sapientia Laeli* (Hor. Sat. II, 1, 72) = *sapiens L.* — *pestes hominum* (Cic. Epist. 5, 8, 2) = *homines pestilentes* „oameni funești".

althochdeutsch: *des steines burdîn* „greutatea pietrei" = „piatra cea grea".

4. *Genitivul posesiv paronomastic și pleonastic*

Această construcție este poetică și se găsește în sanscrită și în greacă.

În *Rig-Veda* genitivul posesiv e adesea paronomastic și pleonastic în același timp, de ex. *dravinodā drávinaso* (= *aḥ*). (R.V. 1, 15,7) „dătător de bunuri". — *gaṇānām tvā gaṇápatim havāmahe* (*Ib.* 2, 23,1) „noi te invocăm pe tine, conducător al cetelor". În aceste pasaje genitivele posesive *drávinaso* și *gaṇānām* sînt pleonastice.

Genitivul posesiv paronomastic și pleonastic se găsește și la Homer; de ex.: βοῶν ἐπιβουκόλος (Hom. Od. III, 422) lit.: „boar de boi"; — αἰπόλος αἰγῶν (*Ib.* XVII, 247) lit.: „căprar de capre".

5. *Genitivul posesiv cu fiu*

În unele limbi genitivul posesiv cu *fiu* poate avea un înțeles cu totul diferit de cel obișnuit și atunci aparține stilului figurat, mai ales în poezie. Astfel de construcții se găsesc cel mai des în sanscrita vedică, în special în *Rig-Veda*, și în greaca biblică. Construcții asemănătoare se află și în limba engleză.

I. În sanscrită mai totdeauna genitivul posesiv precede cuvîntul de care depinde. Acest cuvînt poate fi: ***nápāt, putrá*** sau ***sūnú***; toate trei înseamnă „fiu".

Genitivul posesiv cu *fiu* poate să exprime:

1. o perifrază a unui nume propriu; de ex.: ***apām nápāt*** (R.V. 1, 143, 1), „fiul apelor" (Agni). — ***divas napātā*** (R.V. 1, 117, 12) „o, fii ai cerului" (cei doi Aśvini).

În sanscrita clasică se întrebuințează compuse, de tipul ***arkanandanaḥ*** (***Pañcatantra*** I, str. 213) „fiul soarelui" (Saturn).

2. Uneori perifraza poate fi și a unui nume comun; de ex.: ***apām nápāt*** (R.V. 1, 143, 1) „fiul apelor" (fulgerul, care provine din nori). —

BDD-A1549 © 1968 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:26 UTC)

mihás nápātam (R.V. 1, 37 ,11) „pe fiul cetei" (= ploaia).

În sanscrita clasică se întrebuințează iarăși compuse, ca *nṛprajāḥ* (Pañc. I, str. 129) „fiii oamenilor" (= oamenii). În privința înțelesului acestei perifraze cf. în greaca biblică : υἱοὶ ἀνθρώπων (Sept. Regn. I, 26, 19) *filii hominum* „fiii oamenilor" (= oamenii).

3. Cînd genitivul posesiv e un substantiv abstract, atunci, împreună cu cuvîntul *fiu*, el este echivalent cu adjectivul corespunzător cuvîntului din genitiv ; de ex. : *ūrjaḥ putrám* (R.V. 1, 96, 3) „pe fiul puterii" (= pe puternicul). — *sáhasaḥ sūnúr asi* (Ib. 3, 28, 3) „tu ești fiul puterii" (= puternic). — *vimucas napāt* (Ib. 1, 42, 1) „o, fiu al liberării" (= liberator).

Cf. și în greaca biblică (II, 4).

II. Cuvîntul *fiu* împreună cu genitivul posesiv este un ebraism foarte frecvent în greaca și latina biblică, precum și în traducerile Bibliei în diferite limbi. Genitivul posesiv care depinde de cuvîntul fiu (gr. υἱός, lat. *filius* etc.) urmează după acesta. Înțelesul acestei construcții variază după înțelesul cuvîntului υἱός *(filius* etc.), care și el atîrnă de înțelesul cuvîntului din genitiv. Astfel :

1. Foarte rar υἱός are înțelesul său propriu de „fiu", ca în ex. urm. : εἰς τὴν βασλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης (N.T., Col. 1, 13) *in regnum filii dilectionis* „în împărăția Fiului iubirii sale". Genitivul τῆς ἀγάπης (iubirii) este echivalent cu adjectivul corespunzător : „iubit". V. p. 3, b Genitivul calității.

2. Uneori υἱός urmat de un substantiv la genitiv este o perifrază a acestuia. Construcția este echivalentă cu substantivul din genitiv, care ar sta în cazul și la numărul cuvîntului υἱός. De ex. : υἱοὶ ἀνθρόπων (Sept. Regn. I, 26, 19) (= ἄνθρωποι), *filii hominum* (= homines) „fiii oamenilor" (= oameni). Cf. în privința construcției și a înțelesului : σθένος Ὡρίωνος (Hom. *Il.*, 18, 486) „puterea lui Orion" = „Orion cel puternic" = Orion.

3. În unele pasaje υἱός înseamnă „om" ; de ex. : οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου (N.T., Lc. 20, 34), *filii huius saeculi „fiii veacului acestuia"* (= oamenii veacului acestuia).

4. Uneori υἱός înseamnă „om" (v. 3), iar genitivul posesiv e un substantiv abstract, echivalent cu adjectivul corespunzător. (V. genitivul calității, p. 1, 2). De ex. : υἱός εἰρήνης (N.T., Lc. 10, 6). *filius pacis* „fiul păcii" = omul pașnic. — υἱοὶ ἀδικίας (Sept. Regn. II, 7, 10) *filii iniquitatis* „fiii nedreptății" = oamenii nedrepți. Exemplele citate se mai pot traduce și astfel : „cel pașnic" ; — „cei nedrepți".

III. Construcții asemănătoare cu fiu *(son)* și copil *(child, children)* se găsesc și în limba engleză. Astfel :

1. *that great son of slaughter* (Byron, *Don Juan* VIII, 9) „acest mare fiu al măcelului" (= „acest mare măcelar"). — *children of the chase* (Ib. 65) „copii ai vînătorii" (= „vînători"). (Cf. mai sus II, 2).

BDD-A1549 © 1968 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:26 UTC)

2. *the child of sorrow* (Bulwer Lytton, *The last days of Pompeii* IV) (p. 189) „copila tristeții" (= „copila cea tristă"). Cf. genitivul calității, p. 1, 2.

II. Genitivul partitiv

1. *Adjectiv + genitiv partitiv*

În limba sanscrită vedică și-n cea greacă un adjectiv în unire cu genitivul partitiv poate avea funcția de superlativ și stă mai ales la singular. De ex.: scr.: ***narā̆m prácastas*** (R.V. I, 180, 8) și ***nṛṇā̆m stutás*** (R. V. X, 93, 4) „cel (mai) slăvit dintre bărbați". — gr.: δῖα θεάων (E 381) „divină între zeițe" = „foarte divină". — ἆ δειλὲ ξείνων (Hom. Od. XIV, 361) „o, cel mai nefericit dintre oaspeți".

2. *Genitivul partitiv paronomastic*

Un aspect special al genitivului partitiv este repetarea la genitiv a unui substantiv, sau, mai rar, a unui adjectiv; de ex.: *minunea minunilor*. Această paronomasie este emfatică și-i echivalentă cu un superlativ: *cea mai mare minune*. Genitivul acesta e numit de Joh. Hofmann [3] *Genitiv der Steigerung* „genitivul comparației", iar de Hanns Oertel [4] *Ausdrucksverstärkung* „exprimare emfatică".

Genitivul partitiv paronomastic stă la plural, foarte rar la singular, și atîrnă de cele mai adeseori de un substantiv, rar de tot de un adjectiv. Mai totdeauna genitivul partitiv paronomastic stă după cuvîntul de care depinde. Ambele cuvinte stau la plural; uneori însă cuvîntul de care atîrnă genitivul stă la singular.

Genitivul partitiv paronomastic se găsește în diferite limbi indoeuropene: sanscrită, avesta, greacă, latină etc. De ex.:

scr. ***satyasya satyam*** „adevărul adevărului" = chintesența adevărului. — ***jyotiṣā̆m jyotiḥ*** (Bṛhad Āraṇyaka Upaniṣad 4, 4, 16) „lumina luminilor". — ***kavíṃ kavīnā̆m*** (R. V. 2, 23, 1) „pe înțeleptul înțelepților".

avesta: ***āsunam āsus*** „cel mai iute între cei iuți".

gr. ἄναξ ἀνάκτων (Aesch. Suppl. 524) „stăpînul stăpînilor"; cf. *rex regum* (Plaut. Capt. 822). — ἄρρητ' ἀρρήτων (Soph., Oed. rex 465) *infanda inter infanda = maxime infanda*. — ἐχθροὺς ἐχθρῶν (Eur. Andr. 520) „pe cei mai mari dușmani".

[3] Stolz-Schmalz, *Lateinische Grammatik. Syntax und Stilistik*[5]. Völlig neu bearbeitet von M. Leumann und Joh. Bapt. Hofmann. München MCMXXVIII, p. 390.
[4] Cf. „Bulletin de la Société de Linguistique de Paris", 125, 52.

BDD-A1549 © 1968 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:26 UTC)

lat. *magnorum maximus* (la J. B. Hofmann, o.c., p. 390 β „cel mai mare dintre cei mari". — *rex regum* (Plaut. Capt. 822) „regele regilor"; — *rex regum regalior* (Ib. 825) este un genitiv partitiv paronomastic și pleonastic. Însă în pasajul: *etiam venena venenorum sunt* (Plin. Nat. hist. 20, 131) „sînt și otrăvuri contra otrăvuri", genitivul este posesiv și nu partitiv [5].

engl. *this guest of guests, this man of men* (W. Scott. *Kenilworth* III (p. 36)) „acest oaspe între oaspeți, acest om între oameni" = cel mai ales oaspe, cel mai ales om.

rom. *zîna zînelor* (Ispirescu, *Zîna zînelor*, p. 211) [6].

Genitivul partitiv paronomastic este foarte frecvent în limba ebraică, unde adjectivul e rar iar grade de comparație nu există. De aceea traducerile Bibliei din ebraică, atît cea greacă *(Septuaginta)* cît și cea latină *(Vulgata)*, sînt pline de astfel de construcții (ebraisme), care au pătruns ulterior și în traducerile făcute în alte limbi: germană, engleză, franceză, română etc. și sînt o caracteristică a stilului biblic. De ex.: ματαιότης ματαιοτήτων (Sept. Eccles. 1, 2); *vanitas vanitatum*; „deșertăciunea deșertăciunilor". — ᾆσμα ᾀσμάτων (Sept. Ἆσμα); *Canticum canticorum* „Cîntarea cîntărilor". — εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων (N.T., Gal. 1, 5), *in saecula saeculorum*, „în vecii vecilor". — ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριευόντων (N. T., I Tim. 6, 16); *Rex regum et Dominus dominantium*, „Împăratul împăraților și Domnul domnilor".

Din Biblie genitivul partitiv paronomastic a pătruns și în literatura profană, atît cea cultă cît și cea populară, de pildă în basme; de ex.:

engl. *vanity of vanities* (Bulwer Lytton, *The last Days of Pompeii* II (p. 166)) „deșertăciunea deșertăciunilor". — *the miracle of miracles* (Williams Monier, *Indian Wisdom* XLII n.) „minunea minunilor".

rom. *în vecii vecilor* (Creangă, *Harap Alb* [7], p. 270). — *minunea minunilor* (Ispirescu, *Broasca țestoasă cea fermecată*, p. 39).

ÉTUDES SYNTAXIQUES

RÉSUMÉ

Dans ces recherches, il s'agit de certains aspects du génitif possessif et partitif, surtout en sanscrit et en grec.

I. Concernant le génitif possessif, on constate les faits suivants: 1. l'adjectif équivaut parfois au génitif; — 2. le génitif peut être équi-

[5] Cf. J. B. Hofmann, o. c., p. 391, γ.
[6] P. Ispirescu, *Basmele românilor*, București 1901.
[7] G. T. Kirileanu, *Ion Creangă*. *Opere*. ESPLA, București, 1957.

BDD-A1549 © 1968 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:26 UTC)

valent d'un adjectif ; — 3. le substantif dont dépend le génitif peut lui aussi avoir la fonction d'adjectif ; — 4. le génitif est quelquefois paronomastique et, en même temps, pléonastique ; — 5. le syntagme formé par le génitif régi par un mot qui signifie «fils» peut avoir des sens tout à fait spéciaux. Ces dernières constructions appartiennent alors au style figuré.

II. Le génitif partitif présente deux aspects particuliers dans les emplois suivants : — 1. lorsqu'il est régi par un adjectif ; — 2. quand il est paronomastique.

Tous ces aspects du génitif possessif et du génitif partitif sont illustrés par des exemples pris surtout au sanscrit et au grec.

BDD-A1549 © 1968 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:26 UTC)